

Egy élet a szlovénség szolgálatában

Beszélgetés Pavlics Irénnel

Bár a magyarországi szlovénségnek több kiemelkedő képviselője is van, nekem közülük mindig Pavlics Irén (Irena Pavlič) jut először az eszembe. Megszakítás nélkül, közel hat évtizede munkálkodik a hazai szlovénekért, jóval túl a nyugdíjkorhatáron is: kitartóan, fáradhatatlanul. Honnan ez az erő? – kérdezem magamtól, amikor szolid eleganciájával, tartózkodó mosolyával feltűnik a nemzetiségek rendezvényein, fogadásain. Ez talán a szlovén emberek sajátja? Vagy szülőföldje – az oly sokat és olyan szeretettel emlegetett Porabje, a Rába-vidék – látta el hosszú munkás életére ezzel a „munícióval”?

– Kezdjük beszélgetésünket azzal a hellyel ahol született, s akik közé született...

– A Vas megyei Rábatótfaluban, szlovén parasztcsaládban jöttem a világra. A falu ma már Szentgottárd része. Odahaza csakis szlovénul beszélünk, a magyar nyelvet csak az általános iskola első osztályában kezdtem el tanulni. Akkor még nem volt óvoda, csak sokkal később, a hatvanas években lett. Arra emlékszem, hogy a szlovént először tájszólásban tanultuk az iskolában. Később, amikor a Pécssett végzett első szlovén tanítók megjelentek, tértünk át az irodalmi nyelvre.

– Hogy született meg az a döntés, hogy továbbtanulsz?

– Az általános iskolai igazgatóm akarta mindenáron, hogy továbbtanuljak, mivel jó tanuló voltam. A szüleim nagyon nehezen engedtek el, mert volt egy húgom, aki addigra már meghalt. Elmehettem volna a szentgottárdi gimnáziumba is, de hárman a faluból inkább Budapestre jöttünk, mert itt szlovén nyelven folyt az oktatás. A Munkácsy Mihály utcában működő nemzetiségi középiskolában más nemzetiséghez tartozó diákokkal tanultunk együtt. Itt is az irodalmi szlovén nyelvet tanultuk, de a szünetben és az iskolán kívül tájszólásban beszélünk, mert az sokáig jóval könnyebben ment.

A középiskola elvégzése után, a Budapesti Pedagógia Főiskolára jelentkeztem szlovén-földrajz szakra. 1955-ben, épp amikor végeztem, megszűnt a főiskolánk, így a gyakorló évem után Szegeden kellett vizsgáznom a pedagógiai tantárgyakból. Ott kaptam meg a diplomát is.

– A főiskola elvégzése után azonnal munkába álltál?

– Igen. Miután Szombathelyen, a Művelődési Osztályon felesküdtünk, választhattam, hogy hova megyek tanítani. Akkor voltam húsz-huszzonegy éves. Én Apátistvánfalvát választottam és tizenhét évig, 1972-ig tanítottam, többnyire szlovén nyelvet és földrajzot az ottani általános iskolában. Nagyon szerettem ott lenni, most is vágyakozva gondolok rá. A tanítványaimmal és szüleikkel egyébként ma is rendszeresen találkozom. Mindig meghívnak, amikor valamilyen nevezetes esemény vagy ünnepest van.

Ezen kívül éveken át tanítottam szlovént Balázsfalván (most Apátistvánfalva része), Orrfaluban, és Kétvölgyön is, ahol csak az alsó négy osztályból álló kisiskolák voltak. Mindig kerékpárral mentem, mivel még nem járt az autóbussz. Öt évig a szentgottárdi gimnáziumban is tanítottam, ahol heti két órában én kezdtem el a szlovén nyelvoktatást. Istvánfalván szlovén táncokat is tanítottam... Nagyon sokat dolgoztam.

– Hogy kerültél ezek után az MDDSZ-be, szlovén referensnek? Ismerték a munkásságodat?

– A Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége Oktatási Bizottságának már korábban is tagja voltam, a szövetség munkatársai pedig rendszeresen jártak a nemzetiségek rendezvényeire, így a szlovén vidéket is felkeresték. Az úgynevezett nemzetiségi napot, mindig más faluban tartották. Időnként Apátistvánfalván is. Itt és Budapesten ismerkedtem meg az akkori főtítkárral. Ő kért fel, hogy vállaljam el a szlovén referensi munkát. Addig ilyen nem volt, de miután kérték és megkapták a státuszt, eljöttem Budapestre.

– Nehéz lehetett a döntés, hiszen azt mondtad, nagyon szerettél tanítani.

– Hát tényleg nem volt könnyű! Budapestről jó emlékeim voltak, szerettem itt élni közép- és főiskolás koromban. Arra gondoltam, hogy hasznos lehet, ha a szlovénségnek is van referense a Délszláv Szövetségben, így elvállaltam. Amellett, hogy én vittem a szlovén vonalat, a néprajzi-honismereti szekciónak voltam vezetője. Amikor a Művelődésügyi Minisztérium megkért, tantervet és óvodai kézikönyvet is összeállítottam.

– Mozgalmas volt az élet, sokat utaztál?

– Számos rendezvény volt, ami rengeteg szervezéssel járt. Szlovéniából is hívtunk csoportokat, melyek felléptek Porabjében, a Rába-vidéken. Mohácstól, Bajától kezdve mindenhová utaztam, ahol a Délszláv Szövetség rendezett valamit. Amikor például

dául kórus, néptánc vagy bármilyen más fesztivált szervezett, a szlovének Porabjéból, a mi vidékünkől mindig részt vettek ezeken.

– *Amikor Jugoszlávia kezdett szétesni, a Délszláv Szövetség is felbomlott. Te hova kerültél, hol folytattad a munkád?*

– Akkor alakultak meg a civil szervezeteink. A Délszláv Szövetségben a Budapesten élő szlovéneknek volt egy baráti köre, abból alakítottuk meg a Budapesti Szlovének Egyesületét. 1990. október 20-án volt az alakuló ülés, és akkor kértük a bejegyzést is a Fővárosi Bíróságtól. Megválasztottuk a küldötteinket is, hogy a többi küldöttel egyetemben Felsőszőlőn, Rába-vidék legnagyobb falujában megalakítsuk a Magyarországi Szlovének Szövetségét. Ezek, az országosnak mondható nagy szervezetek, más nemzetiségi szerveződésekhez hasonlóan, a magyar államtól kaptak támogatást. Ma is létezik mindkét szervezet.

– *Te milyen tisztségeket töltöttél itt be?*

– Akkor a Magyarországi Szlovének Szövetsége országos titkára lettem, és itt, Budapesten képviseltem a szlovéniséget. Amikor négy év múlva nyugdíjba mentem, engem választottak meg az egyesület elnökének és a mai napig az vagyok. A kezdetektől társadalmi munkában láttam el ezt a feladatot.

– *Milyen céllal alakult a Budapesti Szlovének Egyesülete?*

– A Magyarországi Szlovének Szövetsége Szentgotthárdon van, az Országos Szlovén Önkormányzat pedig Felsőszőlőn. Egyesületünk elsősorban azért jött létre, hogy a Rába-vidékről a munkahelyük miatt, vagy a házasságuk révén Budapestre és környékére elszármazott szlovéneket összefogja. Hogy szervezettek legyünk, s ne felejtjük el az anyanyelvünket, sőt fejlesszük azt. A többnyire vegyes házasságok miatt a családban sem tudunk anyanyelvünkön beszélni. A nyelvet használni, gyakorolni ma már jóformán csak akkor van módunk, ha összejövünk. Nekünk tehát nagyon lényeges, hogy összejöveteleinken szlovénül beszéljünk, hogy még egy ideig megtartsuk az anyanyelvünket, s ha már szlovénnek születünk, szlovénként is haljunk meg. Céljaink közé tartozik még a szervezett kapcsolattartás szülőhelyünkkel, a szlovén Rába-vidékkel, valamint Szlovéniával és a szomszédos országokban élő szlovénekekkel is.

– *Hogyan valósulnak meg ezek a célok?*

– Az első évben kevés eseményt szerveztünk, mert nem volt pénzünk, de az utóbbi tíz-tizenkét évben már Szlovéniától is kapunk támogatást. Így egyre több programunk van. Évente öt-hat nagyrendezvényt és két-három komolyabb utazást szervezünk. Egyszer egy évben Szlovéniába megyünk, úgynevezett zárandokútra, hogy jobban megismerjük anyanemzetünket.

Egyesületünkön belül alakult egy kis énekkar is, tizennégy fővel. Örülünk neki, mert nemcsak a mi körünkben, hanem a Szlovén Nagykövetség rendezvényein is fellépnek. Nemrég Szabadkán, a vajdasági szlovén énekkarok találkozóján jártunk, az ottani Triglav nevezetű szlovén egyesület vendégeiként. Ők októberben, a szlovén napon viszonzózzák látogatásunkat. Megismertünk más szlovén és szlovéniai csoportokat is. Felvettük a kapcsolatot többek között a karintiai és a stájerországi szlovénekekkel. Nagyon jó az együttműködésünk a Rába-vidéki szlovén egyesületekkel is.

– *Mint említetted, több oldalról kaptok segítséget, anyagi támogatást.*

– E nélkül nem is létezhetne az egyesület. Az Országos Szlovén Önkormányzat azzal támogat minket, hogy a budapesti kirendeltségén dolgozhatunk. Itt próbál az énekkar, itt vannak a rendezvényeink. Ha kevesen vagyunk, itt elférünk, ha nagyobb létszámot várunk, akkor pedig a Szlovén Nagykövetség biztosít helyet. A Magyarországi Szlovének Szövetsége is támogat bennünket anyagilag, de a legtöbb pénzügyi segítséget Szlovéniától kapjuk, a Határon túli és a világban élő szlovének Hivatalától. Az ő támogatásukkal utazhattunk évente Szlovéniába az utóbbi tíz-tizenkét évben, s ennek köszönhetően ismerhettük meg Szlovéniát és lakóit, az anyanemzetünket. És jó érzés, hogy akármilyen kis nemzetiség is vagyunk, nekünk is van anyanemzetünk, ahová tartozunk. Sokat jelent az is, hogy Szlovéniának van itt nagykövetsége. Folyamatos a törődés, a támogatás a részükről. Említettem, hogy náluk tartjuk a nagyobb rendezvényeinket, így egyesületünk létrejöttének huszadik évfordulójáról is ott emlékeztünk meg. Ők is rendszeresen képviseltetik magukat a rendezvényeinken. Magyar részről azelőtt a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány támogatott bennünket, most pedig a Wekerle Sándor Alapkezelő, amely a pályázatunkra tavaly is biztosított forrást a működésünkre és rendezvényeinkre.

– *Ez a közel hat évtizede tartó, bár különböző szervezeti keretek között, de mindig a szlovéniségért végzett munka nem lehetett könnyű. Úgy látom, hogy mind magyar, mind szlovén részről megbecsültek. Elismernek, számon tartanak ma is. A hosszú évek során számos díjat, kitüntetést is kaptál.*

– Én is úgy érzem, hogy megbecsülnek, és örülök neki. Megemlítek néhány díjat, melyeknek szintén nagyon örültem, amikor megkaptam. Az 1980-as évek közepén Szlovéniában a Kulturális Szervezetek Szövetségétől a Munka Érdemrend arany fokozatát, 1994-ben a Szlovén Szövetségtől Nívódíjat, 1995-ben a Porabje Díjat kaptam. A Kisebbségekért Díjat – ami a legmagasabb hazai nemzetiségi elismerés – 2000-ben ítéltek nekem, a Magyar Művelődési Intézet pedig négy éve a Pro Cultura Minoritatum Hungariae, a magyar nemzetiségi kultúráért díjjal ismerte el a munkámat.

– Nem jutott még eszedbe ezeknek a hosszú évtizedeknek a tapasztalatait papírra vetni? Könyvre gondolkod, mert írásaidal, egyébként, korábban is lehetett találkozni, főleg a nemzetiségi sajtóban. Keveseknek lehet ilyen rálátása a magyarországi szlovéniségre.

– De igen, gondoltam rá, és ha kevesebb kötelezettségem lesz, el is kezdem. Úgy tervezem, hogy a szlovéniség történetébe beleszövöm magánéletem eseményeit is. Már a címe is megvan: Moji spomini/ Emlékeim...

– Azt mondják, hogy egy bizonyos kor után az ember visszatér a gyökereihez, de te ezeket a gyökereket valójában sohasem hagytad el, hiába élsz már hosszú évtizedek óta Budapesten.

– Nem csak a munkám miatt járok sokat a Rába-vidékre, hanem a nagyváros zaját kipihenni, feltöltődni is. Szülőfalumba, Rábatótfaluba, ahol a szüleim, testvérem nyugszanak és Szentgotthárdra, Rábakeszthelyre, ahol a rokonaim élnek. Én a mai napig hazajárok Porabjéba.

Radnics Manda

Partnervárosi kapcsolatok

Budapest, XI. kerülete, Újbuda német partnervárosában, Stuttgart Bad Cannstattban Atlasz Gábor és Bukta Norbert festőművész állította ki képeit. A megnyitó július 27-én volt, a kiállítást az újbudai delegáció vezetője, Nagyné Antal Anikó képviselő nyitotta meg, népes publikum előtt. Thomas Jakob előljáró fogadta a művészeket és a delegációt, akik ellátogattak a Mercedes-Benz Múzeumba, meglátogatták a partnerváros nevezetességeit és tárgyalásokat folytattak a közel 15 éve fennálló, igen gyümölcsöző partneri kapcsolatok jövőjéről.

Thomas Jakob
előljáró
(Bad Cannstatt)
és Nagyné Antal Anikó
(Újbuda)

Kétoldalt Bukta Norbert és Atlasz Gábor festőművész, közöttük Prof. Dr. Helge Bathelt, a Galerie Kunsthöfle e. V. elnöke, Mika Edit és Nagyné Antal Anikó képviselő, az újbudai delegáció tagjai

A kiállítás megnyitója

